

Naalagaaffiit Peqatigiinni avatangiisit ineriartornerlu, UNCED, Rio de Janeiro-mi 1992-mi Agenda 21 aqutigalugu akuerineqartoq Piujaannartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinissap Kalaallit Nunaannit malinneqarsimaneranik killiffilersuisussamik kiisalu Kalaallit Nunaanni piujaannartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinerup qanoq siuarsarneqarsinnaaneranut siunnersuusiortussamik Pisorta qarfinnit assigiinngitsuneersunik inuttalimmik ataatsimiititaliamik Naalakkersuisut ulloq 1. januar 2013 aallarnerfigalugu sulilersussamik ataatsimiititalioqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut (Inatsisartunut ilaasortaq Andreas Uldum, Demokraatit)

pillugu

Sanaartornermut Avatangiisinullu ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISUTAA.

Siunnersuutip aappassaaneerneqarneranut saqqummiunneqartoq.

Ataatsimiititaliap suliaqarnerani ilaasortat uku peqataapput:

Inatsisartunut ilaasortaq Juliane Henningsen, Inuit Ataqatigiit, Siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Andreas Uldum, Demokraaterne, Siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Storm Ludvigsen, Inuit Ataqatigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Knud Fleischer, Kattusseqatigiit Partiat
Inatsisartunut ilaasortaq Malik Berthelsen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Kim Kielsen, Siumut

Ulloq 9. oktober 2012-mi UKA 2012-p ingerlanerani siullermeerneqareermat
Ataatsimiititaliap siunnersuut misissorpaa.

Siunnersuutip imaa aamma siunertaa

Siunnersuuteqartup siunnersuutimigut kissaatigaa, ilaatigut Agenda 21 aqutigalugu akuerineqartoq piujaannartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinissap Kalaallit Nunaannit malinneqarsimaneranik killiffilersuisussamik, ilaatigullu Kalaallit Nunaanni piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinerup qanoq siuarsarneqarsinnaaneranut siunnersuusiortussamik Pisorta qarfinnit assigiinngitsuneersunik inuttalimmik ataatsimiititaliamik Naalakkersuisut ulloq 1. januar 2013 aallarnerfigalugu sulilersussamik pilersitsisoqassasoq.

Siunnersuutip Inatsisartuni siullermeerneqarnera

Naalakkersuisut siunnersuuteqartoq isumaqatigivaat, piujuaannartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq tassaassasoq nunatta ineriartortinneqarneranut tunngaviusoq tunngaviussarlu. Naalakkersuisut pineqartumi periusissatik nassuiaatigaat, taakku immikkoortut pingasuupput: pijuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq ineriartortitsilluni suliani tamani tunngaviatigut nalilittut aallaavittullu atorneqassasoq, nunat tamat suleqatigiinneranni Nunatta nammineersinnaassusaata nukittorsarneqarnissaa, kiisalu innuttaasut, kommunillu il.il. suliniutaat tapersorsorneqassasut. Naalakkersuisut isumaqarput, siunnersuut siumut isiginiarani suliat pereersimasut isiginiarneqarpallaartut. Tamanna tunngavigalugu Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuut una saqqummiuppaat:

”Suliniutit piujuaannartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinermut siuarsaasinnaasut ingerlanneqarnerat pillugu siunissami nalunaarusaasartussat ukioq 2013 aallarnerfigalugu Naalakkersuisut Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusianmut Naalakkersuisut ilanngussisalernissaannik Inatsisartut aalajangiussassaattut siunnersuut.”

Inuit Ataqtigiit pijuartitsineq pillugu suliaqarnermi ataavartumik nalilersuisarnermik isuma tapersorpaat, kisiannili siunnersuut taama isikkoqartillugu tapersorsinnaanagu, partii isumaqarami siunnersuut kingumut isiginiarpallaartoq. Allannguutissatulli siunnersuut Naalakkersuisut saqqummiussaata Inuit Ataqtigiit tapersorsinnaavaat. Peqatigitillugu Ataatsimiititaliap pijuartitsinermut atatillugu sulinermini makku ilaatigut ilanngutissagai partiip kissaatigaa: Kalaallit Nunaanni siunissami aniatitat annikillisinnissaannut anguniakkat killiffiat, imminut pilersorneq kiisalu piorsarsimasutsikkut pijuartitsineq.

Siumup siunnersuummut tunngaviusut tapersorsorpai, kisiannili siunnersuut taama isikkoqartillugu imaluunniit Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaat tapersorsinnaanagit, partii ilaatigut isumaqarmat, pijuartitsinermik tunngavissat aallaavigalugit sulinissamut Naalakkersuisut pisussaaffeqareersut, kiisalu suleqatigiissitaq nutaanik ilapittuuteqarsinnaanngimmat. Siumut isumaqarpoq, avatangiisitigut aamma piorsarsimassutsikkut pijuartitsineq annertuumik eqqumaffigineqareersaq. Aningaasaqarnikkut pijuartitsinermut atatillugu imartatta 200 şmilip iluani tamakkiisumik atorneqarnissaata anguneqarnissaa partiip kissaatigaa.

Demokraatit siunnersuut taama isikkoqartillugu tapersorsorpaat, partiimi isumaqarami, Agenda 21-mi pijuartitsinermut anguniakkat Kalaallit Nunaannit qanoq annertutigisumik malinneqarsimanersut pillugit killiffilerinissaq pingaaruteqartuusoq, kiisalu siunissami Kalaallit Nunaanni pijuartitsinermik ineriartortitsineq qanoq isumannaarneqassanersoq paasisallugu partiimit pingaaruteqartutut isumaqarfigineqarmat. Demokraatit immikkut oqaatigaat, aalisarnerup piniarnerullu pijuartitsineq tunngavigalugu ingerlanneqarnissaa isiginiarneqassasoq, kiisalu meeqqat pijuartitsinermik ineriartorneq pillugu tunngaviit aallaavigalugit perorsarneqarnissaat isiginiarneqassasoq.

Kattusseqatigiit Partiianit pingaaruteqartutut isumaqarfigineqarpoq, Agenda 21-mi piumasaqaatit qanoq annertutigisumik Kalaallit Nunaannit malinneqarsimanersut isiginiarneranninngaanniit, piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinermi siunissamut isigisunik suliniutit isiginiarneqassasut. Tamanna tunngavigalugu partiip Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaat tapersorsorusussinnaavaat.

Piujuartitsinerup nassuiarnera

Agenda 21 piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinermut iliuusissamik pilersaarutaavoq, Rio de Janeiro-mi avatangiisit ineriartortitsinerlu pillugit Nunarsuarmiut Ataatsimeersuaqatigiinneranni 1992-imi akuerisaasoq. Piujuartitsinermik ineriartortitsinermut iluaqutaasumik inuiaqatigiinni kikkut tamarmik iliuutsitik allanngortinniassagaat Agenda 21-mi allaaserineqarpoq.

Oqaaseq piujuartitsineq siullermik nunani tamalaani oqaluuserineqalerpoq Brundtlandip nalunaarussiaa 1987-imi saqqummiunneqartoq tunngavigalugu. Tassani piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq ima nassuiarneqarpoq, tassaasoq ineriartorneq ullutsinni pisariaqartitanik naapertuisoq, siunissamilu kinguaariit namminneq pisariaqartitaattut periarfissaannik akornusiinngitsoq. Piujuartitsineq pingasunik tunngaveqarpoq: Avatangiisunik piujuartitsineq, isumaginninnikkut piujuartitsineq aamma aningaasarsiornikkut piujuartitsineq; iterngalu tikillugu piujuartitsinerup angunissaanut, tunngaviit pingasut taakku oqimaaqatigiittariaqarput.

Siunnersuut pillugu Ataatsimiititaliamit siuliaqarneq

Apeqqutit

Siunnersuutip Ataatsimiititaliamit suliarineranut atugassatut apeqqutit arlallit akineqarnissaannut Ataatsimiititaliap Naalakkersuisut qinnuigisimavai. Ataatsimiititaliap apeqqutaasa Naalakkersuisullu akissutaasa assilineri isumaliutissiisummut uunga **ilannugussaq 1**-tut tapiliunneqarput.

Ataatsimiititaliap ilaatigut Naalakkersuisut nassuiaaqqusimavai, Agenda 21-mi piumasaqaatit nassuiaatigineqartut Kalaallit Nunaata malinnerai pillugit periusissat aamma iliuusissatut pilersaarutit suut pigineqarnersut, kiisalu periusissat aamma iliuusissatut pilersaarutit taakku atortuulersinneqarsimanersut.

Akissummi takuneqarsinnaavoq, ”*Uagut siunissarput – illit uangalu akisussaaffigaarput. 2025-p tungaanut*” (2025-mut pilersaarut) tassaasoq piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartortitsinissamut periusissatut iliuusissatullu pilersaarutininik suliaqarnermi Naalakkersuisut pingaarnertut tunngavigisaat. 2025-mut pilersaarutip saniatigut Ataatsimiititaliap takusinnaavaa, piujuartitsineq periusissani pilersaarutinilu assigiinnigitsuni

ilanngussuunneqarsimasoq, soorlu ilaatigut ukiumoortumik *Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarutaanni, Nunap immikkoortuisa ineriartortinnissaannut pilersaarut pillugu nassuiaammi, Eqqagassat pillugit iliuusissat pilersaarummi, Gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq annikillisinniarlugu sunniiniutissat pillugit nassuiaammi aamma Meeqqanut inuusuttunullu periusissiami* kiisalu *Ilinniartitaaneq pillugu periusissiami.*

Pilersaarutini periusissianilu taaneqartuni piujuartitsinerup atortussanngortinneqarniarneranut Naalakkersuisut suliniutaat Ataatsimiititaliap akuersaarpai. Aamma piujuartitsinermik tunngaveqarneq isumumaginninnikkut, avatangiisitigut, peqqissutsikkut kiisalu ilinniartitaanikkut tunngassuteqartuni annertuumik ilaatinneqalersimanerat Ataatsimiititaliap ajunngitsutut isigaa.

Taamaaattorli Kalaallit Nunaanni piffissaq ungasinnerusoq tunaartarlugu piujuartitsineq tunngavigalugu nuna tamakkerlugu ataatsimut piujuartitsinermut periusissiamik suliaqarnissap pisariaqarsorinera Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq.

Periusissat pilersaarutillu siamasissuunissaat siunertarineqarpat, taamaalillunilu periusissani pilersaarutinilu piujuartitsineq qitiutinneqanngippat, piujuartitsinerup isiginiarnerata tunullinneqarsinnaanera aarleqqutigineqartariaqartoq Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq.

Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, uuttuutit aamma takorluukkat kiisalu piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartornermi suliniutit Kalaallit Nunaanni siunissami piujuartitsinermut periusissiami taaneqarsinnaasut. Tamatumani ilaassapput isumaginninnikkut, aningaasarsiornikkut, piorsarsimassutsikkut avatangiisitigullu uuttuutit. Nunami isumalluutit atonerinut atatillugu, avatangiisinut, tamatumanilu CO₂-mik aniatitsinerup annikillisinneqarnissaanik, inuussutissarsiutit ineriartornerat pillugu kiisalu inuit atugarissaarnerannut ineriartornerannullu pingaarnertut anguniakkat nassuiaammi ilaatigut ilaatinneqarsinnaapput. Periusissiami aamma piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartornermut tikkuutaasut takussutissiissutigineqarsinnaapput.

Ataatsimiititaliaq isumaqarportaaq, suliniutaasunut aallartereersunut atatillugu, tamatumanili pineqartup iluani siumut isigisumik suliat iliuutsillu nutaat isiginiarnerat qimappallaarnagu, angusat unammilligassallu nuna tamakkerlugu piujuartitsinermut periusissanut iluaqutaasumik ilanngunneqarsinnaasasut. Tamatumunnga atatillugu Nunat Avannarliit piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinermut periusissiaanni 2009-2012 immikkoortut ataasiakkaat qanoq annertutigisumik Naalakkersuisunit atortussanngortinneqarsimanersut periusissiami aamma paasissallugit iluaqutaassaaq.

Siunnersuuteqartumit taaneqartutut, sumiiffimmi tunniusimanissaq piumasaqaataavoq Agenda

21 anguneqassappat, nunarsuarlu taamaalilluni nungukkiartuutaanngitsumik ineriartulerluni. Taamaattumik Ataatsimiititaliap naleqquttutut isigaa, nuna tamakkerlugu piujuartitsinerlut periusissiami aamma kommunini, suliffeqarfinni, kattuffinni, sullivinni kiffartuussivinni il.il piujuartitsineq tunngavigalugu qanoq ineriartortitsinissaq annertunerusumik aamma isummorsorfigineqarpat.

Ataatsimiititaliap ajunngitsutut isigaa, ilanngussaq 1 naapertorlugu 2025-mut pilersaarutip sulissutigineqarnerata ingerlarga (matumanilu piujuartitsinerlut suliniutit) kiisalu kommunik suleqateqarneq annertusarniarlugu attaveqatigiinneq Naalakkersuisut qulakkeerniarmassuk. Taamaattorli Kalaallit Nunaanni piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinerlut suliaqarnerlut kommunit pisussaaffilerlutit ilaatinneqarnissaat Ataatsimiititaliap Naalakkersuisut kaammattorpai.

Aammattaq Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, Agenda 21 pillugu suliniarnerlut annertuneruqisumik ersialaartitsinissaq pisariaqartoq. Tamanna taamaallaat nuna tamakkerlugu atuutinnilaq, kisiannili aamma nunap immikkoortuinut sumiiffinnullu ataasiakkaanut. Aamma Ataatsimiititaliap Naalakkersuisut taamaattumik kaammattorpai, piujuartitsineq pillugu suliaqarnerlut tusagassiisarnermut attaveqarnermullu periusissamik suliaqartoqassasoq, taamaalilluni Kalaallit Nunaanni piujuartitsinerlut siuarsaniarluni suliniarneq maannakkornit annertuneruqisumik ersarissarneqassamat.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuummut uunga atatillugu siunnersuummi siunissamut isiginniniarnissamik qitiutitsinissamut Naalakkersuisut isumaat Ataatsimiititaliap isumaqatigaa, siunnersuullu maanna isikkumisut akuerineqassappat, pissutsit kingumut isiginiarneqarpallaalissasut Ataatsimiititaliap aarleqqutigisinnaavaa. Taamaattorli Kalaallit Nunaanni piujuartitsineq tunngavigalugu siunissami ineriartortitsinerlut qanoq siuarsarneqarsinnaanerata isiginiarneqarnissaanut pisariaqartitsinerlut siunnersuuteqartup oqariartuutaa Ataatsimiititaliap isumaqatigilluinnarpaa.

Tamanna tunngavigalugu suliniutit piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinerlut siuarsaataasut pillugit suliniutit ineriartornerannik siunissamut isigisumik nalunaarsuisalernissaq Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarutaanni 2013-imiit Naalakkersuisunit ilanngunneqartalerniarmat Ataatsimiititaliamil merlanerussuteqartut isumaqataasinnaapput.

Ataatsimiititaliaattaq sammisani aalajangersimasuni piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartornerlut atatillugu ataasiakkaanik oqaaseqaateqarnissamut periarfissaq atorussupaa.

CO₂-mik aniatitsinerlut annikillisinneqarnissaa

Gassit silaannarmik kissatsitsisartut aniatinneqarnerat pillugu periusissamik 2008-2012

Naalakkersuisut 2009-mi saqqummiussipput. Piffissami 2008-2012 1990-ikkunnet naleqqiullugu 8 %-imik anguniakkat Kalaallit Nunaata naammassinngimmagit, tamatuma kinguneraa, piffissami 2008-2012 CO₂ 430.500 tonsit amigaataanerinut atatillugu CO₂-mik aniatitassanik pisinermut Kalaallit Nunaata 13,2 mio. kr.-nik akiliisariaqalernera.

Kyotomi isumaqatigiissutip piffissap aappaani pisussaaffiliinermi Kalaallit Nunaata nunatut immikkut nangaassuteqarfigineqarnissaanut Danmarkip iliuuseqarnissaanut Naalakkersuisunit qinnuigineqassasoq Naalakkersuisut Inatsisartunut ilisimatitsinikuupput, nunat atsioqataasut ukiumut tunngaviumut naleqqiullugu 20%-inik appaanissamut annertuumik pisussaaffilerneqassammata. Ataatsimiititaliaq Naalakkersuisutuulli isumaqarpoq, siunissami sila pillugu isumaqatigiissutini nunanut Kalaallit Nunaatut tamakkiisumik suliffissuaqarnikkut inerisimaffiunngitsunut aningaasaqarnikkut ineriartortitsinissaq periarfissaqartinneqarsinnaasariaqartoq. Ataatsimiititaliaq peqatigitillugu isumaqarpoq, Kalaallit Nunaata CO₂-mik aniatitsineranut piviusorsioortumik, kisiannili anguniagaqarpalaartumik, anguniagaqartoqassasoq. Tamatumunnga atatillugu Ataatsimiititaliap oqaatigissavaa, aallaaviusoq suli tassaammat, tunngaviumik inuinaat aniatitsineranni 2007-imi aniatitanut naleqqiullugit 5%-inik annikillitsinissamik Naalakkersuisut anguniagaqarnerat Naalakkersuisut Ataatsimiititaliamut oqaatigisimammassuk.

Tamatumunnga atatillugu CO₂-mik aniatitsinerup annikillinissaanut Ataatsimiititaliaq isumaliutissiissummini UKA 2011/91-imi sukumiinerusumik isummersorsimavoq. Tassunga atatillugu Ataatsimiititaliap iliuusissat taakku annertunerusumik iserfiginiangilai, taamaallaalli UKA 2011/91-imut Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaa innersuussutigissallugu.

Eqqagassalerineq

Eqqagassat pillugit iliuusissatut pilersaarummut 2012-2013 atatillugu, Eqqagassat pillugit iliuusissatut pilersaarutikkut pinngortitamik inuuniarnikkullu atugarisanut – maannakkut imaluunniit kinguaassatsinnut – ajorseriaataasinnaasumik iliuuseqartoqannginnissaa isumannaarneqassaaq. Eqqagassanik immikkoortiterisarneq aamma atueqqiineq piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartornerup siuarsarnissaanut tassaapput immikkoortut pingaarutillit. Tamatumunnga atatillugu eqqagassalerineq pillugu suliap ingerlaqqinnerani suliassaqartitsinerup qanoq pingaartinneqartiginera Ataatsimiititaliap paasissallugu kissaatigaa. Atueqqiisarnermut apeqqummut atatillugu puukku utertinneqartarneranni ingerlaarnermut nalilersuinerit aamma inuiaqatigiinni aningaasarsiornikkut missueqqissaarnerit killiffii Ataatsimiititaliap paasissallugit kissaatigai. Matumanittaaq paaserusunneqarpoq, § 37 tunngavigalugu apeqqummut 2012/203-mut akissut naapertorlugu taakku Naalakkersuisunut saqqummiunneqarsimanersut, qaqugulu Inatsisartunut agguanneqarnissaa naatsorsuutigineqarsinnaanersoq. Kiisalu Eqqagassat pillugit iliuusissatut

pilersaarummi anguniakkat tallimaata killiffia Ataatsimiititaliap paaserusuppaa: Ikuallaasarnermik aaqqissuussinerit. Pineqartumi taaneqartup aappassaaneerinissamut akissuteqaammi killiffik pillugu nassuiaasoqassasoq imaluunniit kingusinnerusukkut Ataatsimiititaliamut allakkatigut akissuteqartoqassasoq Ataatsimiititaliap Naalakkersuisut qinnuigissavai.

Avannaarsuani Tunumilu nuna allannguitsaaliugaq

Ataatsimiititaliap suliaqarneranut atatillugu Avannaarsuani Tunumilu nuna allannguitsaaliugaq pillugu periusissatut pilersaarutip suliarinerata killiffia pillugu paasisaqarnissamik Ataatsimiititaliaq qinnuteqarnikuvoq (**ilannguusaq 1**). Ataatsimiititaliap akissut tusaatissatut tiguaa, maluginiarlugulu Nunap allannguitsaaliukkap sumiiffinnut “no-go”-nut (tassa sumiiffiit eqqissisimatitanut) aamma “go”-nut (tassa sumiiffiit suliffissuaqarnikkut aatsitassarsiornikkullu ingerlatsiffiusinnaasutut akuersissuteqarfiusinnaasunut) immikkoortiternissaannut suleqatigiissitap ataatsimoorussamik siunnersuutaat 2013-ip aallartinnerani siamasissumik tusarniaassutigineqarsinnaanera Naalakkersuisunit neriutiginetartoq. Tassunga atatillugu Naalakkersuisut oqariartuutaat uku Ataatsimiititaliap maluginiarsimavai: Nunap allannguitsaaliukkap sumiiffinnut “no-go-nut aamma “go”-nut immikkoortiternissaannik toqqaanissap akuersinissallu nanginnerani, tamatumani soorunami najoqqutassat qulaani taaneqartut ataqqineqassapput, taamaalillunilu aatsitassarsiornermik ingerlatsinerit sulluunniit pinngitsoortinneqassapput. Ataatsimiititaliap akissut ima paasivaa, naak Aatsitassat pillugit inatsimmi pinngortitaq pillugu illersuinissamut inatsit malillugu illersuinissamut mianerisat sanioqqutiinnarneqarsinnaagaluartut, Naalakkersuisut periarfissaq tamanna atorunngikkaat.

Siunnersuutip aningaatigut kingunerisassai

Inatsisartut Suleriaasianni § 33, imm. 1-imi takuneqarsinnaavoq, aalajangiiffigisassatut siunnersuutip piviusunngortinnerani siunnersuutip tunngavilersuutitaani aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai allaaserineqassasut.

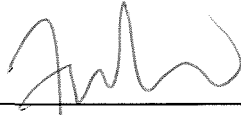
Ataatsimiititaliap maluginiarpaa, tamanna naapertorlugu siunnersuutip piviusunngortinnerani aningaasatigut kingunerisassai taaneqarsimasut.

Ataatsimiititaliap inassutai

Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Inuit Ataqtigiinneersut, Demokraatneersut aamma Kattusseqatigiit Partiianeersut Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaat akuerineqassasoq inassutigaat.

Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut Siumumeersut aalajangiiffigisassatut siunnersuut aamma Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaat itigartinneqassasut inassutigaaat.

Taamatut oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnilluni Ataatsimiititaliap siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

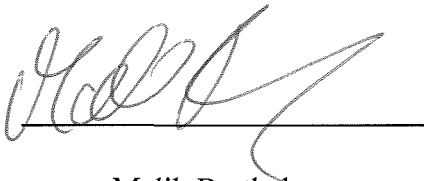
Juliane Henningsen
Siulittaasoq

Kim Kielsen

Andreas Uldum

Malik Berthelsen

Storm Ludvigsen

Anders Olsen

Knud Fleischer

Inatsisartut Sanaartornermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaat
/MAANI

ILANNGUSSAQ 1

UKA2012/30 – Piujuartitsinermik tunngaveqarneq – pillugu Naalakkersuisunut apeqqtunut akissutit

9. november 2012
Sagsnr. 2012-076398
Dok. Nr. 1057767

Postboks 1037
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 32 46 14
E-mail: oed@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Ataatsimiititaliaq UKA2012/30-p suliarineqarneranut atatillugu arlalinnik apeqquteqarpoq matumani akissuteqarfigisassannik. Apeqqtut 1-3 ataani atsiortumit akissuteqarfigineqarput aammalu apeqqtut 4 Nunamut namminermut, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisumit akissuteqarnissaminut Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfimmit ilassutissanik pissarsiniarsimasumit akissuteqarfigineqarluni.

Apeqqtut 1:

Agenda 21-mi nassuiarneqartutut piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartorneq pillugu piumasaqaatinut Kalaallit Nunaata naammassinnissinnaanissaanut Naalakkersuisut sunik periusissatut iliuusissatullu pilersaaruteqarnersut Naalakkersuisunit annertunerumik nassuiaqquneqarpoq.

Akissut:

Naalakkersuisut innersuussutigissavaat "*Uagut siunissarput – illit uangalu akisussaaffigaarput. 2025-p tungaanut*". Pilersaarut taanna tassaavoq piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartortitsinissamut periusissatut iliuusissatullu pilersaarutinik suliaqarnermi Naalakkersuisut pingaarnertut tunngavigisaat aammalu ingerlatsivinnut ataasiakkaanut attuumassuteqartoq.

Agenda 21-mi nassuiaatigineqartut naapertorlugit piujuartitsinermik tunngaveqarneq Naalakkersuisut annertuumik sulissutigaat. Piujuartitsinermik tunngaveqarneq inuiaqatigiinni pissutsinut tamanut tunngassuteqarpoq, isumaginninnikkut, kultureqarnikkut, aningaasaqarnikkut avatangiisinullu.

Apeqqtut 2:

Periusissatut iliuusissatullu pilersaarutit qanoq atortussanngortinneqarpat, aamma siumut isigisumik suliniutit suut Naalakkersuisunit aallarnisarneqartussatut eqqarsaataap-pat?

Akissut:

Pilersaarummut siuliani taaneqartumut aallaavigineqartoq innersuussutigineqarpoq. Tassani periusissat ilaat iluarsaaqqinnissamillu suliniutit piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartortitsinissamik qulakkeerisussat atuutsinneqalernissaat pillugu Inatsisartunut ilisimatitsisarnerminni siunissami ukiumoortumik *Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarutit* Naalakkersuisut atorniarpaa. Tamatuma saniatigut piujuartitsinermik tunngaveqarneq pillugu oqariaaseq ingerlatsivinni ataasiakkaanit tunngavissatut pingaarutilittut sulissutigineqarpoq. Innuttaasut peqqissuunissaannut suliniutip, meeqqanut inuusuttunullu periusissap aammalu ilinniartitaanermut periusissap siuarsarneqarneran-

nut atatillugu tamanna ilaatigut sulissutigineqarpoq. Periusissatut suliniutit taakku ingerlanneqarnerat pillugu Inatsisartunut immikkut nalunaarusiortoqartarpoq. Annertunerusumik itisiliisoqarnissaa kissaatigineqarpat nalunaarusiat taakku innersuussutigineqarput.

Apeqgut 3:

Kalaallit Nunaanni piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinerup siuarsarniarnanunut Namminersorlutik Oqartussat, kommunit, sulliviit il.il. suliniutaat Naalakkersuisut qanoq ersersillugillu siuarsartarpat?

Akissut:

2025-imut pilersaarutip sulissutigineqarnerata ingerlannga pillugu, taamaalillunilu piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartortitsinissaq qulakkeerniarlugu suliut pillugit attaveqatigiinnissap qulakkeerneqarnissaa Naalakkersuisut sulissutiginiarpat. Tassunga atatillugu kommuninik suleqateqarneq Naalakkersuisut annertusarniarpat, tassungalu atatillugu suliassaqarfinni Namminersorlutik Oqartussat kommunillu – suliassaqarfiillu ilaanni innuttaasut – suliniuteqarnerat apequtaatillugu tamanna pillugu innuttaasunut attaveqarneq qanoq pitsaanerpaamik ingerlanneqarsinnaanersoq oqaluserissallugu.

Tamatuma saniatigut piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartortitsinermik kommunit ataasiakkaat namminneq suliniuteqarput, kommunit tamatuminnaga namminneq ersaris-saasussatut naatsorsuutigineqarlutik. Tamanna assersuutigalugu Qeqqata Kommuniata piujuartitsinissamik tunngaveqarluni takorluugaani atuuppoq.

Suliffeqarfiit piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartortitsinermik suliniuteqarnerat eqqarsaatigalugu tamanna CSR Greenlandimit suliffeqarfiit inuiaqatigiinnut akisussaassu-seqarnermik suliniuteqarneranni sullissisuusumit aammalu piujuartitsinermik tunngaveqarluni suliniutinik arlalinnik ingerlatsisumit tamanna pingaarnerusutigut aqunneqarpoq. Suliffeqarfiup nittartagaa: www.csr.gl innersuussutigineqarpoq. Suliffeqarfiit ataasiakkaat ukiumoortumik nalunaarusiamik ilarisaatut CSR-mik suleqateqarnertik pillugu innuttaasunut ilisimatitsisassapput, ilaatigullu suliassaqarfimmi suliniutiminnik allatut ersarissasallugit. Kiisalu suliffeqarfiit piujuartitsinermik tunngaveqarluni suliniutaasa Naalakkersuisut ilaatigut 2025-mut pilersaarummi ingerlatsivinnilu ataasiakkaani assinganik suliniutaannut ataqatigiissaarnissaat pillugu inuiaqatigiinnut akisussaaffeqarneq pillugu isumasioqatigiiffimmik CSR Greenland Naalakkersuisullu pilersitsipput. Naalakkersuisut aammalu CSR Greenland tamanna pillugu novembarip qaammataani ataatsimiissapput. Suleqatigiinnerup aalajangersimanagerusumik aaqqissuunneqarnissaanut aammalu tamatumu siammasinnerusumik ingerlanneqarnissaanut ataatsimiinneq angusaqarfiussasoq Naalakkersuisut naatsorsuutigaat.

Apeqgut 4:

Apeqqummut tassunga, tassunga ilanngullugu apeqqummut tapertaritinneqartunut akissut Nunamut namminermut Avatangiisinullu Naalakkersuisumit pissarsiarineqarpoq.

UPA 2012-mi Avannaarsuani Tunumilu nuna allannguitsaaliugaq pillugu periusissatut pilersaarutip suliarineqarnerata killiffia pillugu Inatsisartut paasissutissiisummik tigusaqarput. Sulineq pillugu killiffik Naalakkersuisunit nassuiaatigeqquneqarpoq, tamatumanilu uku paaserusunneqarput:

Apeqqu:

- A) Nunami allanngutsaaliukkami sumiiffiit immikkoortut agguataarnerinut "no go"-nut (tassa sumiiffiit eqqissimatitat) aamma "go"-nut (tassa sumiiffiit inuussutissarsiornikkut aatsitassarsiornikkullu ingerlatsiffiusinnaasut akuersissuteqarfiusinnaasut) suleqatigiissitamit ataatsimoortumik siunnersuutit qaqugu tusarniaassutigissallugit piareernissaat Naalackersuisut naatsorsuutigaat?

Akissut:

Suleqatigiissitaq Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfiimmit aammalu Nunamut namminermit, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiimmit aallartitanik ilaasortalik nunami allanngutsaaliukkami sumiiffiit eriagisassat pillugit paasissutissanik nu-taanik Det Nationale Center for Energi og Miljø-mit (DCE, siusinnerusukku DMU) 2012-imi septembarimi pissarsivoq. Paasissutissat taakku tunngavigalugit sumiiffiit immikkoortiternissaannut ataatsimut siunnersuummik suleqatigiissitaq maanna suliaqarpoq. Nunami allanngutsaaliukkap "go"-nut aammalu "no-go"-nut immikkoortiterneqarnissaa pillugu suleqatigiissitap ataatsimut siunnersuutaata 2013-ip aallartinnerani tusarniaassutigineqarnissaa Naalackersuisut neriuutigaat.

Apeqqu:

- B) Tamatuma kingorna Nunami allanngutsaaliukkami agguataarinermit suliap inernerata saqqummiunneqarnissaa naatsorsuutigineqarpa, taamaalilluni sumiiffimmi pineqartumiitsilluni pissusilersuutigineqarsinnaasut pillugit ilassutissanik maleruagassiornissat aamma sumiiffiit aqutsiveqarfinnut agguataarneqarsinnaanerannut tunngasut, sumiiffiup pineqartup siunissami qanoq aqqissuussiffigineqarnissaa pillugu pilersarusiorneq taavalu sumiiffik pineqartoq pillugu nalunaarutit aqqissuuteqqitat aamma sumiiffiup pineqartup aqunneqarnissaa pillugu pilersarusiornerit aallartinneqarsinnaassammata?

Akissut:

Nunap allanngutsaaliugaq sumiiffinnut "no-go" aamma "go"-nut immikkoortiterneqareerpat nunap allanngutsaaliukkap sulissutigineqaaqqinnera ingerlateqqinneqassaaq, tassunga ilanngullugu Nunami allanngutsaaliukkami aqutsinermit eqqarsaatigisariaqarsinnaasut (illersugassatut eqqarsaatigisassat) misissoqqissaarlugit suliniuteqaaqqinnissamut pilersaarut kiisalu Nunap allanngutsaaliukkap aammalu Kommuneqarfik Sermersuup akornanni killeritinnegartup naleqqussarneqarsinnaanerannut pilersaarut aallartinneqassaput. Suliap tamatuma qaqugu nammassineqarsinnaanissaanut maannangaq ulluliisoqarsinnaanngilaq.

Apeqqu:

- C) Nunap allanngutsaaliukkap aamma Uumassuseqarfiup (Biosfæreområdet) siunissami aqunneqarnera pillugu Inatsisartunut aalajangigassanngortillugu aalajangiiffigisassatut siunnersuummik qaqugu saqqummiussinissaq Naalackersuisut eqqarsaatigaat?

Akissut:

Nunap allanngutsaaliukkap sumiiffinnut immikkoortunut inaarutaasumik agguataarisoqareernerani allanngutsaaliukkap aqunneqarnerata sulissutigeqqinnissaa, tassunga ilanngullugu aqutsinermut pilersaarut il.il. aallartinneqassapput. Aammattaaq suliami tamatumani nunap allanngutsaaliukkap killeqarfii allanngorneqassanersut misissorneqassaaq. Suliamut tamatumunnga piffissaq atorineqartussat aammalu aalajangikkat sorliit Inatsisartunut saqqummiunneqassanersut maannangaaq ulluleruminaappoq.

- D) Uumassuseqarfik pillugu suliniutip (Man and The Biosphere Programme) tamakkiisumik atortussanngortinnissaa Naalakkersuisut takorluugaraat?

Akissut:

Nuna allanngutsaaliugaq uumassuteqarfittut 1970-ikkunni toqqarneqarpoq aammalu uumassuseqarfittut ullumikkut nunarsuarmi anginerpaalluni. Tamatuma kingorna uumassuteqarfimmut piumasaqaatit toqqarneqartut allanngortinneqarput, taamaakka-luartoq nuna allanngutsaaliugaq uumassuseqarfittut sulii nalunaarsugaavoq. UNESCO, sumiiffinni uumassuseqarfinnik toqqaasarnermik isumaginnittuusoq kissaateqarpoq piumasaqaatit nutaat Kalaallit Nunaata atuutsilissagai. Tamanna pillugu aalajangiisoqannginnerani piumasaqaatit nutaat atuutsilernissaanni kingunerisassat misissoqqaarneqassapput, tassalu uumassuseqarfik pillugu suliniut tamakkiisumik atuutsinneqalersinnaanersoq misissorneqassalluni.

Apeqqut:

- E) Nunami allanngutsaaliukkami piujuartitsineq tunngavigalugu takornariartit-sisarnerup ineriartorneranut killiffik qanoq ippa?

Akissut:

Nunami allanngutsaaliukkami takornariartit-sinnaanermik naliliinissaaq sumiiffiup siunis-sami illersorneqarnikkut inissisimanerata qulaajarneqarnissaanut utaqqissunneqartaria-qarpoq.

Apeqqut:

- F) Nuna allanngutsaaliugaq Nuna allanngutsaaliukkatut Uumassuseqarfittulluunniit aalajangiunneqassagaluarpat, aatsitassat pillugit inatsit atuuttoq malillugu Nunap allanngutsaaliukkap illersorneqartutut aqqissuussaanerata atortussaanginnissaata periarfissaanera Naalakkersuisut uppersarsinnaavaat?

Akissut:

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik ima paasissutissiivoq:

"- Naamik. Sumiiffimmi nunami immiini imaluunniit nunat tamat akornanni toqqarneqar-simasumi pinngortitamik illersuiffiusumi ingerlataqarnissamut akuersissuteqartoqassa-tillugu aatsitassat pillugit inatsit aalajangersakkanik arlalinnik imaqarpoq. Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit Inatsisartut inatsisaanni (Aatsi-tassanut inatsit) allassimavoq Naalakkersuisut ingerlatassanut inatsisartut inatsisaannut matumunnga ilaasunut imaluunniit atortunik/sanaartukkanik pilersitsinissamut ingerlat-sinissamullu akuersissummik tunniussinissamut imaluunniit akuersiniarluni aalajanger-tarnerminni, Naalakkersuisut ilaatigut pinngortitami pissutsinik ajornerulersitsinissamik

pinngitsoortitsinnissap kiisalu pinngortitap ilaanik tamanilu uumassuseqarfiusut nunami immini nunallu tamat akornanni pinngortitamik illersuinissaq pillugu immikkut toqqarsimasaanni uumassusillit naasullu sumiiffinni toqqarneqarsimasuni akornusersuinnginnissaat Naalakkersuisut eqqarsaatiginissaa pingaartikkaat. Aammattaaq allassimavoq ingerlataq imaluunniit sanaartugaq/atortoq, inatsisartut inatsisaanni matumani pineqartoq, pinngortitap pissusianik annertuumik pitsaanngitsunik sunniuteqartussatut isumaqarfigineqarpat, akuersissut imaluunniit akuerinninneq taamaallaat tunniunneqarsinnaavoq ingerlatap imaluunniit atortup pinngortitap pissusaanik sunniuteqarnissaata nalilerneqarnera tunngavigalugu, kiisalu pisortat aamma oqartussat kattuffiillu kalluarneqartussat tamanna pillugu oqaaseqaateqarnissaminnik periarfissinneqareernerisigut. Ingerlataq imaluunniit sanaartugaq/atortoq pinngortitami sumiiffimmi nunami immini imaluunniit nunat tamat akornanni toqqarneqarsimasoq annertuumik sunnerneqarsinnaasutut isumaqarfigineqarpat, akuersissut imaluunniit akuerinninneq taamaallaat tunniunneqarsinnaavoq ingerlatap imaluunniit atortup summiiffimmi tamatumunnga eria-gisassatut siunniussanut sunniuteqarsinnaanera naliliinerit tunngavigalugit taamaallaat tunniunneqarsinnaavoq.

Tamanna isumaqarpoq sumiiffimmi nunami immini imaluunniit nunat tamat akornanni toqqarneqarsimasumi pinngortitamik illersuiffiusumi imaluunniit inuiaqatigiinnit annertuumik soqutigineqartumi ingerlataq sanaartugarluunniit ajoqusiinngippat, tassunga ilanngullugu ingerlatap ingerlanneqarnissaa sanaartukkalluunniit pilersinneqarnissaa ingerlanneqarnissaalu isumaginninnermut aningaasaqarnermulluunniit tunngasut pisariaqartilerpassuk aatsaat akuersissummik nalunaaruteqartoqarsinnaasoq. Ingerlataq imaluunniit sanaartugaq/atortoq nunami immini imaluunniit nunat tamat akornanni pinngortitamik illersuiffiinik, pinngortitap suuneranik pingaartitsiviusumi imaluunniit pingaartinneqartutut isigineqartup annertuumik sunnerneqarsinnaaneranut isumaqarfigineqarpat tamaallaat ingerlatamut imaluunniit sanaartukkamut/atortumut akuersissummik imaluunniit akuerinninnermik tunniussisoqarsinnaavoq, ima pisoqassappat; inuit peqqissusaanik, tamat isumannaassusiinik imaluunniit avatangiisinik pingaaruteqartunik sunniutinik iluaqutissanik angusaqarnissamut eqqarsaatigisassat pisariaqartippassuk imaluunniit inuiaqatigiit soqutigisaat pingaaruteqartut allat pisariaqartilluinnarpassuk ingerlatap ingerlanneqarnissaa imaluunniit sanaartukkap/atortup pilersinneqarnissaa ingerlanneqarnissaalu.”

Apeqqut:

- G) Tamanna Naalakkersuisunit uppersarneqarsinnaappat, taamatut inatsisitigut tunngaveqarnerup allanngortinnissaanut Naalakkersuisut qanoq takorluugaqarpat?

Akissut:

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik ima paasissutissiivoq:

”Takuuk apeqqut 4 f pillugu akissut matuma siuliani allassimasoq”

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga